

ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА „БОШКО БУХА“
ИНЂИЈА

ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ

ФЕБРУАР 2026.

САДРЖАЈ:

I УВОДНЕ НАПОМЕНЕ	2
1.1. Полазишта за израду Предшколског програма.....	3
1.2. Циљеви, принципи и начела делатности предшколског васпитања и образовања	4
II ПОРТРЕТ УСТАНОВЕ	7
2.1. Објекти установе и њихово окружење.....	8
2.2. Опремљеност простора за боравак деце	15
2.3. Начин рада установе	16
2.4. Кадровски услови	17
2.5. Језик на коме се остварује васпитно-образовни рад.....	17
III ПОНУДА ПРОГРАМА И УСЛУГА	18
3.1. Програм “Читаоница-Причаоница“.....	18
3.2. Повремени програми	21
3.3. Услуге породици и деци.....	22
IV ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕАЛНОГ ПРОГРАМА.....	23
4.1. Васпитно-образовни програм као израњајући програм заједничког живљења	23
4.2. Физичко окружење као димензија програма	24
4.3. Култура предшколске установе	26
V ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО ДЕМОКРАТСКЕ И ИНКЛУЗИВНЕ ПРАКСЕ	27
5.1. Партнерство са породицом	27
5.2. Повезаност са локалном заједницом.....	29
4.3. Рад са децом и породицама из осетљивих друштвених група	30
5.4. Транзиција и континуитет.....	32
VI ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕФЛЕКСИВНЕ ПРАКСЕ.....	35
VII ВРЕДНОВАЊЕ КРОЗ ПРАЋЕЊЕ И ДОКУМЕНТОВАЊЕ ОСТВАРИВАЊА ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА.....	36

На основу члана 58. Закона о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС“, бр. 88/2017, 88/2017, 27/2018-др. закони, 6/2020, 129/2021, 92/2023 и 19/2025), члана 16. Закона о предшколском васпитању и образовању („Сл. гласник РС“, БР. 18/2010, 101/2017, 113/2017-др. закони, 10/2019 и 129/21) и Правилника о основама програма предшколског васпитања и образовања („Сл. гласник РС-Просветни гласник“, бр.16/2018), Управни одбор Предшколске установе „Бошко Буха“ у Инђији на седници одржаној дана 25.02.2026. године, донео је

ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ „БОШКО БУХА“ У ИНЂИЈИ

I УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Основна делатност предшколске установе реализује се кроз редовне облике рада чија је функција свеобухватна нега, васпитање и образовање. Предшколска установа „Бошко Буха” из Инђије у складу са Законом, врши:

- делатност предшколског васпитања и образовања деце предшколског узраста од 12 месеци до поласка у основну школу;
- делатност којом се обезбеђује исхрана, нега, превентивно — здравствена и социјална заштита деце предшколског узраста.

Законом о предшколском васпитању и образовању, чланом 16, је дефинисана делатност предшколске установе. Васпитно-образовни рад у предшколској установи остварује се на основу предшколског програма Предшколски програм доноси предшколска установа у складу с Основама програма предшколског васпитања и образовања.

Предшколски програм садржи:

- Опште податке о Установи и њеном окружењу;
- Облике и програме васпитно-образовног рада и њихово трајање;
- Друге облике рада и услуга;
- Облике сарадње с породицом и локалном заједницом, односно начине сарадње са Саветом родитеља, формираним у јединици локалне самоуправе;
- Начине остваривања принципа и циљева васпитања и образовања;
- Начине праћења и самовредновања рада предшколске установе.

Предшколским програмом разрађују се и начини развијања индивидуализованог приступа у остваривању васпитно-образовног рада и пружања подршке деци и породици, посебно деци и породицама из осетљивих друштвених група, уз уважавање развојних, образовних, здравствених и социо-културних потреба деце.

Чланом 17 Закона о предшколском васпитању и образовању је дефинисан начин израде и доношења документа. Предшколски програм припремају одговарајући стручни

органи предшколске установе. Доноси га орган управљања предшколском установом у складу са Законом.

Предшколски програм се доноси на неодређено време и објављује се у складу с Општим актом предшколске установе. Мења се по потреби, ради усаглашавања с насталим променама у току његовог остваривања.

Чланом 18 Закона о предшколском васпитању и образовању су дефинисане врсте програма, које се остварују у предшколској установи. Програми који се остварују у предшколској установи су редовни програми васпитно-образовног рада у целодневном и полудневном трајању и различити облици, програми и услуге васпитно-образовног рада. У складу са Законом, различити облици, програми и услуге васпитно-образовног рада се организују у циљу унапређења квалитета васпитно-образовног рада, ширења разноврсности понуде програма, облика рада и услуга и повећања обухвата деце. Они имају функцију остваривања неге, васпитања и образовања деце, одмора и рекреације, пружања подршке породици, неговања језика и културе националне мањине, посредовања појединих подручја културе, науке и уметности, а према утврђеним потребама и интересовањима деце и породица и специфичностима локалне заједнице.

1.1. Полазишта за израду Предшколског програма

Полазишта за израду Предшколског програма су пре свега закони и важећа подзаконска акта као и правна акта предшколске установе. Поред законског и правног оквира у изради предшколског програма веома важно место заузимају истраживања која се континуирано реализују у свим вртићима. Кроз самовредновање, спољашње вредновање рада установе, хоризонталну размену са колегама и колегиницама из установе и других установа, долазимо до увида о потребама мењања и смерницама за унапређивање и грађење квалитетније васпитно-образовне праксе.

Посебно би нагласили значајну улогу родитеља који су укључени у развијање програма групе коју похађа њихово дете, учешћем у раду Савета родитеља, као чланови тимова и актива који постоје у вртићу, као чланови Управног одбора и на друге начине. Својим укључивањем и учешћем заједно са запосленим у вртићу родитељи доприносе грађењу квалитетне праксе.

Током израде руководили смо се следећим прописима:

- Закон о основама система образовања и васпитања („ Сл. гласник РС” бр. 6/2020 и 129/2021)
- Закон о предшколском васпитању и образовању („ Сл.гласник РС”, бр. 123/2021, 129/2021)
- Правилник о Основама програма предшколског васпитања и образовања („Сл. гласник РС- Просветни гласник бр. 16/2018)
- Правилник о ближим условима за остваривање припремног предшколског програма („сл .гласник РС-Просветни гласник”, бр. 5/2012)

- Правилник о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику („Сл. гласник РС“, бр. 63/2010)
- Правилник о ближим упутствима за утврђивање права на индивидуални образовни план, његову примену и вредновање („Сл. гласник РС бр. 88/17 и 27/18).
- Правилник о ближим условима за утврђивање приоритета за упис деце у предшколску установу („Сл. гласник РС бр. 44/2011)
- Правилник о критеријумима за утврђивање мањег односно већег броја деце од броја који се уписује у васпитну групу („Сл. гласник РС“, бр. 44/2011)
- Стандарди квалитета рада установе (Стандарди квалитета рада предшколске установе („Сл. гласник РС- Просветни гласник бр. 14/2018)
- Правилник о вредновању квалитета рада установа („Сл. гласник РС“, бр. 10/2019.)
- Правилник о ближим условима за остваривање различитих облика и програма васпитно-образовног рада и других облика рада и услуга које остварује предшколска установа („Сл.гласник РС“, бр.80/2021)

1.2. Циљеви, принципи и начела делатности предшколског васпитања и образовања

У развијању Предшколског програма пошли смо од циљева и принципа предшколског васпитања и образовања и теоријско-вредносних постулата који су полазиште Основа програма „Године узлета“.

Циљеви предшколског васпитања и образовања дефинисани Законом су подршка:

- 1) целовитом развоју и добробити детета предшколског узраста, пружањем услова и подстицаја да развија своје капацитете, проширује искуства и изграђује сазнања о себи, другим људима и свету.
- 2) васпитној функцији породице;
- 3) даљем васпитању и образовању и укључивању у друштвену заједницу;
- 4) развијању потенцијала детета као претпоставке за даљи развој друштва и његов напредак.

Општи циљеви Основа програма „Године узлета“ су:

- Да сва деца предшколског узраста, кроз подршку њиховој добробити, имају једнаке могућности за учење и развој.
- Да учешћем у програмима деца имају прилике и могућности да буду срећна, да се осећају задовољно, остварено и прихваћено, да граде односе поверања и уважавања, блискости и пријатељства.
- Да деца развијају диспозиције за целоживотно учење као што су отвореност, радозналост, отпорност (резилијентност), рефлексивност, истрајност, поверење у себе као способног „ученика“ и позитивни лични и социјални идентитет, чиме се постављају циљеви развоја образовних компетенција.

- Да деца учешћем у програму имају могућности и прилике да упознају, истражују и преиспитују различита подручја људског сазнања и делања, различите продукте културе и начине грађења и изражавања значења.
- Да породице имају могућности и прилике да бирају, активно учествују у васпитању и образовању своје деце на јавном плану, да освесте своје потребе и капацитете и развијају родитељске компетенције.
- Да васпитачи и други практичари имају прилику да испоље своју аутономију, креативност и професионалност, као и проактивно заступање интереса деце и породица.
- Да вртић и друга окружења у локалној заједници постану простори заједничког учешћа деце и одраслих у грађењу смисла, кроз дијалог и узајамну подршку.
- Да се васпитачи, стручни сарадници и стручњаци других профила повезују у истраживачку заједницу која кроз истраживања и узајамну подршку гради квалитет предшколског васпитања и образовања.

Предшколска установа заступа хуманистичко схватање детета при чему је дете вредност само по себи, носилац развојних потенцијала и чинилац сопственог развоја и социјализације. Приликом развијања програма ствараћемо услове да деца буду активна у процесу васпитања и образовања, уче кроз интеракцију и ступају у различите односе са физичким и социјалним окружењем. Родитељи у Предшколској установи имају прилику да унапреде родитељске компетенције и своју родитељску улогу остваре на нов начин кроз размену са васпитно-образовним особљем и другим родитељима. Кроз отвореност Предшколске установе за сарадњу и заједничке активности са локалном заједницом и школом деци ће бити омогућено да се осете делом заједнице и припреме за живот у њој.

Принципи предшколског васпитања и образовања дефинисани Законом су:

- **Доступност** : Једнако право и доступност свих облика предшколског васпитања и образовања, без дискриминације и издвајања по било ком основу у складу са Законом. У Установи је овај принцип видљив кроз: критеријуме уписа који предност дају деци из осетљивих група; стварање услова за неговање културе, традиције и језика различитих националних заједница; укључивање деце са тешкоћама и сметњама у развоју у рад редовних васпитних група; реализацију Програма заштите од насиља; кроз планирање активности транзиције на свим нивоима и прилагођавању средине у вртићу и око вртића у смислу доступности и безбедности за сву децу.
- **Демократичност**: Уважавање потреба и права деце и породице, укључујући право на уважавање мишљења, активно учешће, одлучивање и преузимање одговорности. У Установи се стварају услови за развијање и неговање демократичности као принципа предшколског васпитања и образовања кроз

уважавање права све деце на образовање кроз инклузивну праксу којом се уважава родна, културна, здравствена и свака друга различитост и развија осетљивост на дискриминацију. Партнерство са породицом заснива се на препознавању примарне улоге родитеља и породице у васпитању деце, а повезаност са локалном заједницом се развија кроз различите начине учешћа деце у локалној заједници и учешћа локалне заједнице у пракси вртића. Кроз усмереност на добробит детета и подршку његовим потенцијалима подржава се активно учешће деце у животу вртића и партиципација деце у социјалном и културном животу заједнице.

▪ **Отвореност:** Грађење односа са породицом, другим деловима у систему образовања (школа), заједницом (институцијама културе, здравства, социјалне заштите), локалном самоуправом и широм друштвеном заједницом. Један од циљева предшколског програма је да вртић и друга окружења у локалној заједници постану простори заједничког учешћа деце и одраслих у учењу и грађењу смисла кроз дијалог и узајамну подршку.

▪ **Аутентичност:** Целовит приступ детету, уважавање развојних специфичности предшколског узраста, различитости и посебности, неговање игре као аутентичног начина изражавања и учења предшколског детета, ослањање на културне специфичности.

▪ **Развојност:** Развијање различитих облика и програма у оквиру предшколске делатности у складу са потребама деце и породице и могућностима локалне заједнице, континуирано унапређивање кроз вредновање и самовредновање, отвореност за педагошке иновације.

У развијању програма предшколског васпитања и образовања уважавају се следећа **начела** која су полазишта Основа програма:

- **Целовито сагледавање васпитања и образовања као повезаног процеса бриге, неге, образовања и васпитања** који су уткани у сваки сегмент заједничког живљења деце и одраслих у вртићу.
- **Усмереност на дугорочне циљеве а не на краткорочне исходе и постигнућа.** Предшколско васпитање и образовање је усмерено на процес развоја дугорочних циљева и исхода, као базичних компетенција успешног људског функционисања, развоја и учења, као што су способност саморегулације, симболичко изражавање, социјална и емоционална компетентност, позитиван идентитет. Специфична знања, вештине и навике треба сагледавати као средства којима се подржава и подупиरे развој ових базичних компетенција, а не као краткорочно постигнуће коме се тежи.

- **Интегрисан приступ учењу и развоју** се заснива на повезаном искуству онога што дете чини и доживљава у ситуацијама које су му смислене и које повезује смисао, а не кроз издвојене садржаје и појединачне активности везане за појединачне образовне области или аспекте развоја.
- **Континуитет у образовању** који се остварује постављањем темеља целоживотног учења и темеља развијања образовних компетенција и повезивањем са школом, породицом и локалном заједницом.
- **Вредновање у функцији грађења квалитета програма усмереношћу на структурне и процесне димензије програма.** Полазећи од усмерености на дугорочне циљеве васпитања и образовања, квалитет програма се не прати на основу мерења постигнућа деце или њиховог напредовања према развојним нормама, већ праћењем квалитета кључних димензија програма које проистичу из програмске концепције. У овакво вредновање укључени су сви учесници програма.

II ПОРТРЕТ УСТАНОВЕ

Институционално предшколско васпитање у Инђији има традицију која траје више од једног века - према подацима прво забавиште у Инђији је почело са радом 1880. године. У том периоду смењивала су се приватна забавишта и забавишта под општинским старатељством, забавишта у згради Народно ослободилачког одбора и забавишта у основним школама у свим насељеним местима Општине Инђија.

Први објекат са целодневним обликом рада ПУ „Бошко Буха“, који данас носи име „Сунце“, почео је са радом 1979. године са четири васпитне групе. Потребе средине неколико година касније, 1988. године, захтевају изградњу новог објекта у Омладинској улици - објекат „Невен“. Објекат „Маслачак“ у Бешки је почео са радом још 1974. године где су биле забавишне групе, а од 1978. отвара се и једна мешовита група целодневног боравака. Мрежа предшколског васпитања и образовања се проширује 1995. године припајањем 16 полудневних група при основним школама општине Инђија

Објекат „Сунце“ је у више наврата адаптиран и прошириван за пријем деце. Од почетка радне 2017/2018. године објекат „Сунце“ је проширен за три васпине групе, две млађе и једну мешовиту, које су смештене у нови, дограђени део истог објекта. После проширења исти објекат има 20 васпитних група, а након пријема деце из затвореног објекта „Невен“ и промене намене фискултурне сале од јануара 2023. године има 21 васпитну групу.

У току радне 2019/2020. године почео је са радом девети по реду објекат "Бубамара" у Љукову. Адаптација дела простора при ОШ "Петар Кочић" који је уступљен установи на коришћење реализована је у оквиру пројекта "Школице живота-заједно за детињство" Фондације Новак Ђоковић. Објекат је почео са радом 26.02.2020. године и имао је две васпитне групе. Због потреба родитеља радне 2025/2026 године у објекту је почео са радом целодневни боравак, а полудневна група деце у години пред полазак у школу је измештена у простор истуреног одељења ОШ „Петар Кочић“ у Љукову.

Од 01.09.2021. године почео је да ради новоизграђени објекат, објекат „Лабуд“ у улици Господарска 19 у Инђији, са формираних 6 мешовитих васпитних група узраста деце од 3 до 5,5 година и 4 јаслене групе узраста од 1 до 3 године. Од јануара 2023. године након пријема деце из затвореног објекта „Невен“, објекат има 11 васпитних група.

У објекту „Невен“ у Инђији, дана 20.12.2022. године обрушио се део плафонске облоге и малтер заједно са доњим слојем монте косе плоче плафона, којом приликом је повређено шесторо деце јасленог узраста, која су у том тренутку спавала. На основу налаза судског вештака од 20.12.2022.године и решења грађевинског инспектора Општинске управе општине Инђија, број:354-289/2022-IV-05 од 20.12.2022.године, установи је наложена забрана коришћења просторија објекта „Невен“ до потпуне санације плафона у простору. На основу сагледавања целокупне ситуације, председник општине је донео Одлуку бр.60-11/2022-01 од 21.12.2022. године о прекиду васпитно-образовног рада од 20.12.2022. до стицања услова за безбедан рад. Деца и васпитачи су распоређени у објекат „Сунце“ и „Лабуд“ у Инђији. Објекат „Невен“ је на основу процене надлежних органа срушен и на његовом месту је планирана изградња новог објекта.

У радној 2025/26. години планирано је проширивање капацитета установе за пријем деце са листе чекања и отварање објекта „Звездица“ у изнајмљеном и адаптираном простору у улици Душана Јерковића 15 у Инђији где би биле смештене две васпитне групе, једна јаслена и једна мешовита. И даље се чека на отварање објекта и добијање свих потребних дозвола за рад.

2.1. Објекти установе и њихово окружење

Делатност установе се тренутно оствараје у девет објеката установе и седам издвојених одељења у просторима основних школа на територији општине Инђија у којима су смештене васпитне групе деце у години пред полазак у школу, целодневног и полудневног боравка.

Објекти установе су:

- „Сунце”, ул. Душана Јерковића 17а, Инђија
- „Лабуд“, ул. Господарска 19, Инђија
- „Маслачак”, Трг Данице Јовановић 2, Бешка
- „Сунцокрет”, Средња, Нови Карловци
- „Цврчак”, Цара Душана 1, Крчедин
- „Пчелица”, Карађорђева 1, Нови Сланкамен
- „Бамби”, Жарка Зрењанина 1, Марадик
- „Ђурђевак”, Вељка Влаховића 1, Чортановци
- „Бубамара”, 1 Новембра 73, Љуково
-

Р.Б.	Објекат	Број група	Број деце	Површ. објекта	Површ. двориш.	Адреса
1.	„Сунце“	21	470	1982 m ²	9928 m ²	Душана Јерковића 17а, Инђија
2.	„Лабуд“	11	243	1140 m ²	521 m ²	Господарска 19, Инђија
3.	„Маслачак“	7	180	554 m ²	564 m ²	Трг Данице Јовановић 2, Бешка
4.	„Сунцокрет“	2	51	189 m ²	881 m ²	Средња 8, Нови Карловци
5.	„Цврчак“	1	24	132 m ²	196 m ²	Цара Душана 1, Крчедин
6.	„Пчелица“	3	74	288 m ²	371 m ²	Карађорђева 1, Нови Сланкамен,
7.	„Бамби“	2	57	211 m ²	304 m ²	Жарка Зрењанина 1, Марадик
8.	„Ђурђевак“	2	50	165 m ²	400 m ²	Вељка Влаховића 1, Чортановци
9.	„Бубамара“	1	20	104 m ²	300 m ²	1 новембар 73, Љуково

Издвојена одељења су:

- при ОШ „Душан Јерковић“ , ул. Душана Јерковића број 1, Инђија
- при ОШ „Петар Кочић“, ул. Цара Душана, број 9, Инђија
- извојено одељење ОШ „ Петар Кочић“, 1 Новембра 73 , Љуково
- при ОШ „Јован Поповић“, ул. Краља Петра I, број 56, Инђија
- при ОШ „Браћа Груловић“, ул. Карађорђева 2 , Бешка,
- при ОШ „22 ЈУЛ“, Нада Јаношевић број 2, Крчедин
- при ОШ „Слободан Бајић Паја“, Главан број 31, Нови Карловци
- при ОШ „Др Ђорђе Натошевић“, Цара Душана 1, Нови Сланкамен

Р.Б.	ОСНОВНА ШКОЛА	Број Група ЦБ	Број Група ПБ	Број Деце ЦБ	Број Деце ПБ
1.	„Душан Јерковић” Инђија	3	2	77 ПП	33ПП
2.	„Петар Кочић” Инђија	3	/	58 ПП	23ПП
3.	„Јован Поповић” Инђија	2	1	41 ПП	17ПП
4.	„22. јул” Крчедин	2	/	39 ПП+30) (9	6ПП
5.	„Браћа Груловић” Бешка	2	/	39 (36ПП+3)	16ПП
6.	„Слободан Б.Паја” Нови Карловци	1	1	27 (12ПП+15)	22 (16ПП+6)
7.	„Др. Ђорђе Натошевић,, Нови Сланкамен	1	1	25 ПП	16ПП
8	„Петар Кочић” Љуково	/	1	2ПП	14ПП

У грађењу и развијању реалног програма усмереног на подршку добробити детета велики значај има окружење. Искуства деце, њихова знања и интересовања се разликују у зависности од тога где живе, с ким живе, у ком типу насеља живе, да ли су родитељи запослени или се баве пољопривредом, колико су удаљени од културних институција и укључени у збивања. Социо-културни контекст у коме се деца развијају је у основи њиховог учења и развоја. Деца стичу искуства унутар друштвеног контекста у коме одрастају (у породици и ужој друштвеној средини). Специфичности нашег програма зависе управо од тих искустава. Могућности средине за реализацију програмских садржаја су од великог значаја и специфичне су за сваки објект наше установе.

У објекту „Сунце“ налази се седиште предшколске установе „Бошко Буха“ - канцеларије управе, правне службе и рачуноводства. Вртић се налази у центру Инђије и у текућој радној години има 21 васпитну групу целодневног боравка. У објекту се васпитно-образовни рад одвија у 5 јаслених група и 16 група деце узраста од 3 до 5,5 година. У објекту борави око 500 деце узраста од једне до пет и по година о којима брине 42 васпитача и медицинске сестре – васпитача. Вртић похађају претежно деца запослених родитеља. У објекту се налазе централна кухиња, канцеларије стручних сарадника (логопед, психолог) и сарадника (библиотекар, нутрициониста, сарадник за безбедност и здравље на раду, сарадници за превентивну здравствену заштиту) и главног васпитача – руководиоца објекта. Објект „Сунце“ има приземље и један спрат, наменски је грађен, има простран централни хол, трпезарију и пространо травнато двориште опремљено модерним мобилијарима за игру деце на отвореном. У објекту се налази и централна библиотека ПУ „Бошко Буха“ са око 9000 књига које су на располагању запосленима, деци и родитељима. Подршку деци, родитељима и васпитачима пружају стручни сарадници и сарадници – психолог, логопед,

библиотекар-медиатекар, сестре на превентиви, нутрициониста. Вртић се налази у центру Инђије, а у непосредном окружењу вртића су основне и средње школе, установе културе (Градска библиотека, Културни центар, Галерија Куће Војновића, „Артеље“...), градски паркови и шеталишта, зоо врт „Коки“, језеро „Барица“, „Келтско село“, пијаца, тржни центар, спортска хала и фудбалски стадион, јавна предузећа, бројни трговински и привредни објекти.

Објекат **“Лабуд”** налази се у Инђији, у улици Господарска 19, и намењен је предшколском васпитању и образовању деце. У овој радној години објекат **“Лабуд”** похађа око 260 деце која су распоређена у 11 васпитних група - 3 јаслене групе и 8 васпитних група деце узраста од 3 до 5,5 година. Локација објекта идеална је за боравак деце у периферном делу града, далеко од градске буке, динамичног саобраћаја и индустријских постројења. Објекат је изграђен по савременим стандардима, има интересантан изглед и логично је оријентисан у улици у којој се налази. У околини објекта неколико привредних субјеката остварује своју делатност, па самим тим даје отвореност вртићу за сарадњу са локалном заједницом и њеним члановима. У близини објекта, простране улице са минималним протоком саобраћаја, омогућавају васпитачима и деци да посете разна места у локалној заједници (продавницу, фарбару, столарску радионицу, фризерски салон, произвођаче меда и сл.). Такође, васпитачи и деца често посећују два градска парка која се налазе у непосредној близини објекта, као и зоо врт “Коки”, „Келтско село“, Спортско рекреативни центар “Барица”, “Леје” те се тако деца боље упознају са локалном заједницом града у ком живе.

Велико двориште вртића, наменски је уређено за дечију игру и истраживање као и за спровођење васпитно образовног рада запослених васпитача установе. Васпитачи теже ка томе да се уређење дворишта и даље настави, сачува и одржи постојећи мобилијар (мултифункционални комплекс са тобоганом, љуљашке, њихалице, клацкалица, вртешка, тобогани), али и да се осмисле стратегије боље мотивације родитеља и локалне заједнице као битних актера, учесника и сарадника у раду вртића.

Унутар вртића налазе се боравци – радне собе, зајднички простор за игру, учење и истраживање -хол вртића, канцеларије стручног сарадника и главног васпитача, кухињски блок, чајна кухиња, остава, зборница за васпитаче са библиотеком, превентивна амбуланта, уређени тоалети, укључујући тоалет за особе са инвалидитетом. Осам боравака имају уређену отворену терасу за игру деце а три боравка имају повезан излаз на задњи део дворишта, који је такође уређен тобоганима, брдом за пењање и гумама за игру. У опремању овог дела дворишта родитељи су континуирано укључени од самог отварања објекта 2021. године.

Објекат **„Бубамара“** у насељеном месту Љуково је отворен 26.02.2020. године, под покровитељством Фондације Новак Ђоковић (пројекат „Школице живота-заједно за детињство“) и Општине Инђија за потребе боравка деце у две полудневне васпитне групе – једне мешовите групе деце узраста од 2 до 5,5 година и једне васпитне групе деце у години

пред полазак у школу. На основу исказаних потреба родитеља у месту Љуково, од радне 2025/26. године у објекту је почео са радом целодневни боравак, а полудневна група деце у години пред полазак у школу је измештена у простор истуреног одељења ОШ „Петар Кочић“ у Љукову. Осим пространог боравка, гардеробе за децу, кухиње и купатила објекат има и пространо и ограђено двориште опремљено справама са доста зелених површина. У реализацији васпитно-образовног рада тежи се ка креирању атмосфере отворености, која подржава интересовања и потребе како деце тако и њихових породица и пре свега ка моделу пројектног учења. Васпитачи кроз конитуирани рад подржавају дечији истраживачки однос у учењу, охрабрују их и заједно са њима трагају за одговорима на њихова питања стављајући акценат на вршњачко учење као и на формирање заједнице деце и одраслих.

Објекат **“Маслачак”** се налази у Бешки, која је друго по величини насеље у нашој општини, са негде преко 5500 становника, лоцирано близу обале Дунава и ауто пута Е-75. Кажу наши староседеоци - Бешка у долини лешка. Осим што је географски на добром месту, Бешка је окружена богатством њива на којима су посејане разне културе, ту су виногради, воћњаци дивна места на којима деца имају могућност да прате, истражују, радују се плодовима, да осете моћ земље.

У близини вртића се налази мало излетиште Водица. Непуних 5 км деле нас од најлепшег дела Дунава и само нашег моста где се туризам врло брзо развија. Да, салаши они прави поплочани циглом, а животиње слободно шетају, дворишта пуна цвећа док се шири мирис домаће супе и штрудле са, па ванилице. Ујутро колоне деце сусрећу се, журе ко у школу, ко у вртић, а поподне проводе на теренима, успешни рукометаши, фудбалери. Посебно смо поносни на наше КУД “Бранко Радичевић” од трогодишњака до ветерана, без медаље се не враћају са такмичења и ван границе Србије, сваки концерт пун емоција. Они су једна велика породица. Наша локална заједница богата је ресурсима - откриле смо их набрајајући и израђујући мапу где бисмо са децом могли поћи када нас повеже тема пројекта. А „Бешка фест“ - па у Бешку треба доћи, сви су добродошли... У последње две године приметан је долазак становника из великих градова - Београда и Новог Сада, који траже мир, спокој, природно окружење у нашем месту.

Организовани облик рада са децом постојао је већ после Другог светског рата и одвијао се у приватној кући која је била адаптирана за рад са децом. Изградњом бешчанског моста 1971. године, Бешка је добила значајна средства и изградила се нова зграда вртића која је почела са радом 1974. године и примила прве предшколце – 80 деце у две припремне групе. Развијањем села и повећањем броја становника и запослених, створила се потреба за отварањем и целодневног боравка који је почео са радом 1978. године (3 васпитне групе припремног програма и 1 васпитна група целодневног боравка). Радне 2001/02. године почиње са радом још једна група целодневног боравка, а радне 2002/03. отвара се и јаслена група, тако да у објекту има 6 васпитних група у којима је смештено око 160 деце. Због потреба породице отвара се још једна јаслена група радне 2009/10. године, а припремна предшколска група ради поподне, тако да је уписано 180 деце у 7 васпитних група. Почетком радне 2018/19. године, деца припремних група прелазе у просторије ОШ “Браћа

Груловић“ у Бешки, а отвара се још једна јаслена група у објекту. Због исказаних потреба родитеља радне 2023/24. године отворена је још једна васпитна група у простору физкултурне сале и примљена су сва пријављена деца. Сад је у објекту Маслачак смештено 180 деце у 7 васпитних група – 2 јасленог узраста и 5 васпитних група деце узраста од 3 до 5 година, имамо листу чекања и постоји потреба за проширењем простора и пријем нове деце.

Кроз објекат „Маслачак“, који постоји 50 година, пролазили су бројни васпитачи, који су красили овај објекат, првенствено волелили, васпитавали и образовали бројне генерације. Сваки васпитач оставио је неки лични траг, а велики је број стручних радова васпитача и медицинских сестара-васпитача који су представљени на бројним стручним сусретима као најуспешнији примери добре праксе у раду са децом.

Објекат **“Бамби”** се налази у Марадику. Марадик је типично сеоско насеље, али специфично, јер се ради о мултиетичкој средини која има очувану традицију, што пружа прилику деци, а самим тим и васпитачима, да много тога сазнају о традицији, култури, обичајима и начину живота људи који су некада насељавали, а и онима који сада насељавају ово место. Једна од грађевина која нам пружа увид у некадашњи живот житеља и коју деца вртића посећују јесте Етно кућа стара око 150 година у којој су приказани различити аутентични експонати стари између 50 и 200 година. У Марадику постоје активна удружења жена која се баве очувањем традиције и која своја знања и вештине преносе на млађе генерације кроз организоване радионице. Традиционална манифестација Марадичка јесен која се одржава у септембру презентује њихове радове али и пољопривредне производе карактеристичне за ово насеље, као и уметничко културни програм у којем, сваке године, учествују и деца из нашег објекта. О народној традицији говоре и два културно уметничка друштва КУД „Јединство“ и КУД „Петефи Шандор“ у коју доста деце из вртића иде. Наше насеље има прелепу природу, прелепа места за прошетати. Једно од тих места је и језеро Шелевренац где деца, заједно са родитељима и васпитачима, повремено организују излет. На први поглед нема велики број ресурса, али када се боље удубиш у одређену тему, од мештана и родитеља из вртића добијеш врло вредне информације о различитим старим занимањима о којима се не прича много. Наш објекат се налази у издвојеном делу, у кругу школе, тако да је и сарадња са основном школом врло разноврсна. Наше село Марадик је место у којем се већина становника бави пољопривредом, углавном воћарством, виноградарством и дуваном, а све већи број људи ради у околним фабрикама на територији општине Инђија. Због свега тога, село, у последње време, насељава и све већи број млађих људи, па се тако и број деце у вртићу се стално повећава.

Организовано предшколско васпитање почело је у облику Забавишта 1976. у простору ОШ “Бранко Радичевић” где је почела са радом једна васпитна група са 36 деце. Рад се одвијао на српском језику, с тим да се реализовала факултативна настава - мађарски језик као језик друштвене средине. ОШ “Бранко Радичевић” уступа простор предшколској установи који се адаптира за потребе боравка деце и објекат почиње са радом 05.05.2008. године са две васпитне групе и 60 деце – једном припремном предшколском групом

полудневног боравка и једном васпитном групом целодневног боравка деце узраста од 3 до 5 година. Две радне године (2008/09. и 2009/2010.) рад се одвијао двојезично - на српском и мађарском језику. Због малог броја деце мађарске националности и малог броја заинтересованих родитеља за овај облик рада са децом, радне 2010/11. године је престала са радом двојезична група.

Данас у објекту раде две васпитне групе са 60-оро деце – једна васпитна група целодневног боравка деце узраста од 2 до 4 године и једна васпитна група полудневно-целодневног боравка деце узраста од 5 до 7 година.

Објекат „**Ђурђевак**“ се налази у Чортановцима, у самом срцу села, стога нам је све што оно нуди, на дохват руке. Прелепа природа и богата историјска прошлост је оно што наше село краси. Иако мало место, све више га красе и млади људи, самим тим и наш објекат из године у годину броји све више деце. Такође, колега за колегу увек је ту и то је оно што га чини још лепшим. Руке васпитача и деце су увек сложне, а кад нам се и родитељи придруже, тада наш „Ђурђевак“ све може. Договор, подела улога и једнако ангажовање нас чине управо оваквим. Вршњачка сарадња је такође наша јака страна.

Просторије вртића су у оквиру школе, што је велика предност када је у питању сарадња са школом и управо нам је оваква спона омогућила богату сарадњу. Основна школа „Ружа Ђурђевић – Црна“ је 2011. године уступила простор предшколској установи, а у јануару 2012. почео је са радом објекат „Ђурђевак“ са две васпитне групе – једном полудневном припремном предшколском групом и једном васпитном групом целодневног боравка за децу од 3 до 5 година, са педесеторо уписане деце. Данас у објекту раде две васпитне групе са 55 деце – једна васпитна група целодневног боравка деце узраста од 2 до 4 године и једна васпита група полудневно-целодневног боравка деце узраста од 5 до 7 година.

Објекат „**Цврчак**“ у Крчедину је почео са радом у новембру 2007. године када су одлуком Савета месне заједнице уступљене просторије ПУ „Бошко Буха“ и адаптиране за потребе вртића. Површина објекта је 132 квадратна метра и састоји се од радне собе, спаваоне и простора за кинестетичке активности и изражавање покретом. Објекат „Цврчак“ има једну мешовиту групу целодневног боравка. Радна соба је опремљена намештајем који је димензионисан према узрасту деце и организован на мање просторне целине, што пружа могућност деци да се организују, раде заједно и сарађују. Двориште објекта површине 196 квадратних метара опремљено је справама, реквизитама и другим материјалима за различите активности и игру деце.

Објекат „**Пчелица**“ у Новом Сланкамену је отворен 2008. године, у адаптираној згради задужбине породице Анђелковић. У њему су боравиле две васпитне групе до 2019. године, када је објекат проширен и адаптиран. Проширењем објекта створени су услови за боравак деце три мешовите васпитне групе деце узраста од 2 до 5,5 година, док је припремна предшколска група измештена у простор при ОШ „Ђорђе Натошевић“. Радне 2025/2026

године у објекту је смештено око 80 деце, а у две групе при ОШ 40-оро деце пред полазак у школу-једна целодневног и једна полудневног боравка, о којима брине девет васпитача задужених за васпитно-образовни рад и два радника задужена за хигијену и исхрану у објекту. У објекту се налазе три простране собе које су структуриране на различите просторне целине помоћу ниских полица и преграда, чиме се пружа деци могућност различитих врста истраживања. Поред соба као место за учење постоји пространи ходник који је подељен на неколико просторних целина и у коме деца несметано бораве свакодневно. Двориште објекта је пространо са доста зелене површине и опремљено са новим мобилијаром за децу. Подељено је на неколико целина које омогућавају деци безбедно истраживање, конструисање и упознавање света око себе. У току лета 2025. године, на иницијативу деце и васпитача, двориште је у потпуности адаптирано и уређено уз велико учешће родитеља и подршку локалне заједнице, чиме је створена безбедна и подстицајна средина за игру и истраживање деце на отвореном.

Објекат „Сунцокрет“ налази се у Новим Карловцима. У овом месту предшколски програм почео је да се реализује почетком седамдесетих година 20. века и тада је формирана припремна група деце, тзв забавиште. Објекат у коме је започет рад није наменски грађен за потребе деце, него је дат на коришћење школи од стране Земљорадничке задруге. Један део објекта користила је школа за своје потребе, док су у другом делу боравила деца. После реновирања и адаптације просторија у објекту, данас се васпитно образовни рад реализује у две мешовите групе узраста деце од 2-5,5 година, а у издвојеним одељењима при ОШ “Слободан Бајић Паја” у две васпитне групе налазе се деца у години пред полазак у школу и деца од 5 година, једна целодневног и једна полудневног боравка. Двориште објекта је опремљено справама и другим материјалима за различите активности и игру. На иницијативу деце и васпитача, реализован је у сарадњи са родитељима пројекат уређења дворишта вртића, што је допринело стварању изазовног и стимулативног простора за свакодневни боравак деце на отвореном.

2.2. Опремљеност простора за боравак деце

Ниво опремљености простора за боравак деце је задовољавајући. Свака радна соба има опрему у складу са развојним и образовним потребама деце.

У вођењу промена у простору и пружању подршке практичарима у формирању просторних целина у собама и заједничким просторима, сви објекти установе су неколико година у назад континуирано опремани мобилним ниским полицама које су лаке за преношење, тако да и деца могу да учествују у мењању и креирању простора у коме бораве. Између осталог, сви боравци поседују мобилне креветиће за децу, који се лако распоређују у оквиру просторних целина и не захтевају чување у ормарима.

За потребе васпитно-образовног рада и коришћење информационе технологије у свакодневном раду са децом, све радне собе у објектима имају приступ бежичном интернету и опремљене су рачунарском опремом (лаптопови или компјутери и звучници). Објекти

“Сунце“ и “Лабуд“ у Инђији, „Маслачак“ у Бешки и “Цврчак“ у Крчедину, имају на располагању интерактивну таблу.

Свака васпитна група је опремљена дидактичким средствима и играчкама у складу са узрастом деце која се у групи налазе. Деци су на располагању средства за истраживање светлости и сенки - светлећи дидактички панели и огледала са конвексним ефектом у којима деца могу да прате свој одраз, одраз друге деце и одраз покрета.

На нивоу установе постоји централна библиотека са око 9000 наслова, у којој се може наћи стручна литература, литература за децу предшколског узраста, литература за родитеље која им помаже у успешном родитељству. Сваки објекат установе располаже својом малом библиотеком, како стручних наслова тако и литературе за децу. Од надлежног министарства обезбеђени су стручни приручници и водичи из серије под називом „Линија лета“ и то по 60 комада у штампаној форми: Приручник за документовање, Водич за уређење простора у децијем вртићу, Водич за развијање теме/пројекта, Стратегије заједничког развијања програма у складу са специфичностима појединих узраста деце. Како би свака васпитна група имала по један примерак поменутих приручника установа је иштампала остали број који је недостајао. Такође је запосленима доступан и Водич за стручно усавршавање у предшколској установи кроз хоризонтално учење, Водич за самовредновање у предшколским установама, Менторство – водич за васпитаче у предшколским установама.

Поред унутрашњег простора, установа у сарадњи са родитељима и локалном самоуправом предузима потребне мере за уређење дворишта вртића како би се створила безбедна и инспиративна средина за игру, учење, истраживање и дружење деце. Већина дворишта вртића је опремљено новим справама за игру и опремом која је усклађена са Правилником о безбедности децијих игралишта.

Разумевањем нове програмске концепције, грађењем партнерства са породицом, институцијама и установама у локалној заједници, установа доприноси њеној видљивости у локалној средини. Како би обезбедили ресурсе за реализацију програма, наставићемо да се обраћамо предузећима, фирмама и другим установама, да би нам кроз донације обезбедили ресурсе и стални прилив потрошног материјала и рестлова који подстичу креативност, машту и учење деце.

2.3. Начин рада установе

Радно време целодневног борава износи 11,5 сати и у зависности од потреба породица рад се организује:

- од 5:30 до 17:00 часова у објектима „Сунце“, „Лабуд“, “Звездица“, „Маслачак“, „Сунцокрет“, „Пчелица“, „Цврчак“, „Бамби“, ”Ђурђевак” и „Бубамара“.

Време борава деце у полудневном борава износи 5 часова, а по Закону о предшколском васпитању и образовању предвиђа се 4 часа непосредног рада са децом у групама пред полазак у школу. Полудневни борава се, у зависности од просторних

могућности објекта, организује у преподневним и послеподневним часовима. У већини васпитних група деце пред полазак у школу, полудневног боравака, које су смештене при основним школама, васпитно-образовни рад се одвија у сменама које прате смене у основној школи.

Полудневни боравак при основним школама (промена смена је недељно):

- преподневна смена од 7:30 до 12:30 часова
- поподневна смена од 12:00 до 17:00 часова

Целодневни боравак при основним школама:

- од 5:30 до 17:00 часова

Установа обавља своју делатност током целе године. У летњем периоду (јул, август) због смањења броја деце, кад већина родитеља користи годишњи одмор и због потребе установе да припреми објекте за почетак нове радне године, поједини објекти имају кратке прекиде рада. Установа врши анкетирање родитеља у свим објектима везано за рад у овим месецима. На основу анкета сагледавамо потребе родитеља и организујемо рад и дежурства. Родитељи који имају потребу да им деца похађају установу, могу децу довести у дежурне објекте. Периоде кад поједини објекти не раде са децом користимо за припреме за почетак радне године (кречење, поправке, дезинфекција, дератизација итд).

2.4. Кадровски услови

У установи послови су систематизовани по следећим групама:

- послови руковођења: директор и помоћник директора, руководиоци објеката
- послови васпитно-образовног рада: васпитно-образовно особље- стручни сарадници и сарадници, васпитачи и медицинске сестре-васпитачи
- нормативно-правни послови: секретар
- административно-финансијски послови
- помоћно-технички послови

2.5. Језик на коме се остварује васпитно-образовни рад

У складу са чланом 5. Закона о предшколском васпитању и образовању, васпитно-образовни рад у установи остварује се на српском језику и ћириличком писму. За припаднике националне мањине васпитно-образовни рад може да се изводи и двојезично на језику националне мањине и на српском језику, ако се за то определи најмање 50% родитеља, односно других законских заступника деце.

Како је установа место сусрета деце различитих слојева идентитета и деце која говоре другим језицима, настојимо да се свако дете у вртићу осећа добродошло, препознато и прихваћено у својој различитости давањем на важности њиховим свакодневним искуствима у процесу учења, нпр. коришћењем матерњег језика сваког детета у групи, музике и традиционалних игра, књига и сликовница које представљају различите језике и културе.

III ПОНУДА ПРОГРАМА И УСЛУГА

Основна делатност предшколске установе реализије се кроз редовне облике рада (целодневне и полудневне) чија је функција свеобухватна нега, васпитање и образовање, а заснива се на Основама програма предшколског васпитања и образовања.

Установа, поред редовних, реализује и друге, различите облике и програме васпитно-образовног рада у циљу унапређивања квалитета васпитно-образовног рада, повећања обухвата деце, ширења разноврсности програмске понуде у складу са потребама породице и деце и специфичностима локалне заједнице.

Установа остварује своју делатност кроз различите облике и програме васпитно-образовног рада са сврхом:

- подршке добробити детета кроз квалитетно васпитање и образовање које пружа једнаке могућности за учење и развој;
- подршке и пружања могућности и прилика породицама да бирају облик и програм на основу својих потреба;
- стварања могућности да предшколска установа и друга окружења у локалној заједници постану места заједничког учешћа деце и одраслих.

3.1. Програм “Читаоница-Причаоница“

Образложење функције односно циљева програма

По функцији: програм заснован на култури

Општи циљ програма: неговање љубави детета према свету књиге и стимулисање говорно-језичког развоја

Специфични циљеви програма:

- подстицање код деце осећаја задовољства и радости планирањем, организацијом и реализацијом активности у којима се негује (пред)читалаштво и говорно стваралаштво;
- подстицање развијања маште, креативности запажања;
- подстицање вербалног и невербалног изражавања, уживљавања у улоге других, емпатије;
- кроз игру причом и стихом, драматизацијом текста-пружање могућности за изражавање мисли и осећања;
- неговање истрајности, концентрације;
- укључивањем у непосредан васпитно-образовни рад подстицање чланова породице детета/окужења да активно учествују у развијању љубави према књизи, стваралаштву-говорном и писаном;
- развијање свести о значају васпитања и образовања деце предшколског узраста, те друштвено одговорног понашања кроз укључивање чинилаца локалне заједнице у активности ПУ „Бошко Буха“;

- повезивање породице и система васпитања и образовања путем различитих активности, подршка квалитетном родитељству и јачање родитељских компетенција.

Могући садржаји програма:

- читање, прелиставање, разгледање књига и разговор о њима;
- причање/читање прича, рецитовање песама-разговор о делу;
- прелиставање дечије штампе-разговор;
- одлазак у библиотеку дечије одељење, вртића, школе, града;
- посета библиотекара;
- формирање/проширивање постојеће библиотеке (на нивоу групе);
- позајмљивање књига;
- сусрети са ствараоцима књижевно-уметничких дела за децу;
- различите вежбе за стимулисање говорно-језичког развоја и стваралаштва код деце;
- одлазак у позориште, биоскоп, Матицу Српску;
- илустровање интерпретираних књижевно-уметничких дела;
- интерпретација и драматизација, прављење позоришних дела; игра улога;
- прављење књига и показивача са децом и родитељима

Циљна група (учесници програма)

Деца узраста од 4 године до поласка у школу. У складу са потребама породице, у програм је могуће укључити и децу која не похађају васпитне групе целодневног, односно полудневног програма Установе. Деца и породица у сеоским срединама, деца која се налазе на листи чекања ПУ *Бошко Буха*.

Начин развијања програма

Програм *Читаоница/причаоница* се реализује уз партнерску сарадњу васпитно-образовног особља (васпитача, библиотекара) и локалне заједнице, активну размену идеја и искустава, уз уважавање специфичних потреба корисника услуге. Избор садржаја реализатори могу начинити у складу са потребама и интересовањима учесника програма. Васпитно образовни рад ће се одвијати у оквиру појединог подручја, библиотеке за децу.

Начин планирања, документовања и вредновања програма

Кроз интегрисани приступ програм омогућава да деца уче кроз јединство онога што доживљавају, промишљају и онога што раде. Васпитач се усклађује са децом тако што прави пројекцију могућности за различите доживљаје и учење деце која се дограђује и допуњује током започетог истраживања деце и одраслих (васпитача, родитеља, и локалне заједнице). Документовање рада оствариваће се кроз вођење евиденције у обрасцу 5 (координатор програма), у складу са важећим Упутством и препорукама стручне службе. Документовање рада кроз фотографисање активности, сачињавање аудио и видео записа активности врше реализатори програма а по предходно прибављеној дозволи родитеља/старатеља. Вредновање програма вршиће се кроз средину за учење, квалитет односа, заједничко учешће

и сарадњу са породицом и локалном заједницом, као и кроз промовисање програма и омогућавање професионалној и друштвеној заједници да се потпуније упознају са програмом вртића и тиме их подстакне на допринос и учешће.

Начин организације остваривања програма, просторна организација

Програм *Читаоница/причаоница* ће се организовати на следећи начин. Организатор програма је Предшколска установа *Бошко Буха* у Инђији;

Место реализације: у Установи или на другим местима - радне собе, Специјална библиотека у објекту *Сунце*, двориште вртића, хол вртића, Градска библиотека Др Ђорђе Натошевић, дечије одељење. Одабрани простор задовољава здравствено-хигијенске и безбедоносне захтеве (суб, поседује природно и одговарајуће вештачко осветљење, може се безбедно проветравати, може се свакодневно чистити и одржавати тако да не угрожава здравље, безбедност деце и не ремети редовне програмске активности, може се загревати, на безбедан начин је повезан са санитарним чвором за децу, поседује простор за одлагање гардеробе, прегледан је чиме омогућава увид у безбедност деце.

Време реализације: једном недељно у поподневним сатима, након реализације васпитно-образовних активности у оквиру редовног рада Установе.

Трајање: програм ће се реализовати у складу са годишњим планом рада Установе. Васпитно-образовни рад се остварује у току радне године која се прилагођава школској. Од октобра до јуна у трајању од 1 до 2 часа периодично током недеље.

Број деце или других учесника програма, максималано је 20. Групе могу бити сталног и променљивог карактера, мешовити састав (4 до 6,5 год.) у складу са исказаним потребама родитеља/старатеља.

Број група учесника обухваћених програмом: 5 група једна у Инђији а остале у сеоским срединама.

Аутори програма: Бранка Мандић, библиотекар, Наташа Лајбеншпергер, васпитач, Снежана Прелић, логопед.

Реализатори програма: васпитачи

Васпитачице поседују потребно образовање у складу са законом, искуства и потребна знања у реализацији програма, а пре свега љубав према књизи. У сарадњи са васпитачима, постоји могућност добровољног укључивања родитеља, чланова породице, студената, експерата из одређених области, волонтера.

Потребни просторни услови, опрема и материјали за реализацију

Основни инвентар (намештај) којим треба опремити простор у коме се реализује програм се већ налазе у радним собама у којима се реализује васпитно-образовни рад. Потребно је обезбедити довољан број сликовница за све учеснике програма, пратити интересовања деце и редовно набављати нову литературу, а такође и педагошко-психолошку литературу која ће помоћи у едукацији родитеља за што успешније родитељство.

Предвиђени трошкови и начин финансирања
Програм је бесплатан како би био доступан свој деци.

„Клуб љубитеља читања“

Поводом Светског дана детета који се обележава 20. новембра отворили смо Клуб љубитеља читања у објекту „Сунце“ у Инђији. Дечија библиотека је добро опремљена и налази се поред простора где је Клуб љубитеља читања, тако да је целокупан фонд библиотеке на располагању читаоцима.

Библиотеку користе првенствено деца, васпитачице и стручне сараднице као подршку у планирању васпитно образовног рада. Циљ нам је да отварањем Клуба подсетимо родитеље да читају деци јер се на предшколском узрасту најлакше стичу навике и потреба за читањем. Посебан приоритет смо ставили на јаслене групе те смо сликовнице бирали спрам тог узраста - циљна група у Читаоници причаоници су деца од 4 године и старија тако да смо у Клубу љубитеља читања приоритет ставили на јаслене групе.

Литература тј. сликовнице за децу ће бити у простору испред библиотеке тако да деца могу у току боравка у вртићу, долазити и провести неко време, а садржаје мењамо према узрасту и интересовањима деце. Родитељи и сви остали љубитељи књиге су добродошли. У договору са васпитачицама у групи њиховог детета могу долазити у клуб у време када се договоре библиотекарка и реализатори програма. Читаоница-причаоница ће им бити на располагању око одабира литературе.

3.2. Повремени програми

Повремене програме организујемо поводом празника, свечаности, обележавања значајних датума и манифестација.

Установа ће организовати културне и јавне манифестације с циљем обележавања значајних датума, важних друштвених и сезонских догађаја. Овај вид активности одвијаће се на нивоу васпитних група и објеката, на нивоу Установе, на локалном и покрајинском нивоу. Деца и васпитачи ће учествовати само у оним манифестацијама и догађајима који су у складу са реалним програмом и тренутним потребама васпитне групе. Детаљан план активности доноси сваки тим објекта вртића у складу са својим могућностима и специфичностима.

Циљеви ових програма су:

- Подршка персоналне, делатне и социјалне добробити деце;
- Ширење могућности социјалних интеракција са децом и одраслима (сарадње, подршке, помоћи);
- Подстицање личне и уважавање туђе индивидуалности и различитости;
- Неговање припадности и доприноса вртићкој и широј друштвеној заједници;

- Упознавање са значајним датумима, традицијом, фолклором, обичајима и познатим личностима из локалног окружења;
- Укљученост у разноврсне креативне и сврсисходне активности;
- Презентовање активности са децом у вртићу родитељима и широј друштвеној заједници (завршне пројектне активности, слављење пројеката, заједничка евалуација) и промоција предшколског програма и делатности предшколске установе.

Предлози могућих и до сада реализованих активности на основу којих ће тимови сваког вртића, користећи предлоге, правити и реализовати ове програме:

- обележавање Дечје недеље
- обележавање Светског дана детета
- обележавање Светског Дана породице
- обележавање значајних еколошких датума
- учешће на манифестацијама у локалној заједници - Дани меда, Дани брескве, Марадичка јесен, базари...

3.3. Услуге породици и деци

- Дневни излети за најстарије групе

Излет подразумева једнодневни заједнички одлазак деце која похађају групе деце пред полазак у школу, на одабрану дестинацију у пратњи васпитача, превентивне сестре, стручних сарадника и стручног вође пута. Излет реализује предшколска установа у сарадњи са туристичком агенцијом и организује се са циљем богаћења непосредног искуства деце, развоја социјализације, самосталности, развоја вештине комуникације, успостављања ближих међусобних односа у групи, развијања еколошке свести и рекреативно-здравственог борава деце у природи.

Педагошки колегијум установе врши процену квалитета понуда од туристичких агенција, руководећи се првенствено начелима о безбедном боравку деце ван простора вртића као и потребама и жељама деце предшколског узраста да бораве на отвореном простору и да имају могућности да се безбедно крећу и играју.

- Посета позоришта за децу у Културном центру и Домовима културе

Постоји дугогодишња сарадња наше Установе са Културним центром у Инђији а репертоар дечијих представа стоји на располагању свим објектима вртића. Рани сусрет деце са позориштем може бити од пресудног значаја за њихова даља искуства, за сусрете са уметношћу, за подстицање радозналости и маште. Позоришна уметност има позитивни васпитни утицај на дете пошто се кроз гледање позоришних представа дете оспособљава да развија истраживачки дух, критичко мишљење и опажање односа међу људима. Циљ посете

дечијем позоришту је омогућити деци да стекну ново искуство, заинтересовати их за рад позоришта и стварање представа. Одлазак на позоришну представу је јединствено искуство за свако дете јер представа нуди деци сусрет са новим светом који ће тек упознати. Деци се нуде луткарске, драмске и балетске представе.

Процену квалитета позоришних представа врши педагошки колегијум, а теме представа се бирају у складу са интересовањима деце, са временским приликама и актуелностима у окружењу. Најчешће се бирају представе са темама везаним за одрастање, за животне вредности, са порукама о добру и злу, другарству, страховима и др.

Основни критеријуми који морају бити задовољени у представи су:

- да представе садрже поруку,
- да имају естетску вредност и да буду визуелно допадљиве,
- да музика буде врхунска,
- да су прилагођене предшколском узрасту.

Представа треба да има занимљиву причу, прилагођену комуникацију са децом предшколског узраста, да им пружи доживљај и да покрене њихове емоције.

IV ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕАЛНОГ ПРОГРАМА

4.1. Васпитно-образовни програм као израњајући програм заједничког живљења

Реални програм се гради у реалном контексту васпитно-образовне праксе, кроз заједничко учешће свих учесника и обликован је културом вртића, породице, локалне заједнице, ширег друштвеног контекста, као и планским промишљањем и деловањем васпитача заснованим на концепцији Основа програма. У вртићу као месту заједничког живљења, подршка учењу и развоју деце се остварује кроз заједничко учешће деце и одраслих у ситуацијама, догађајима и активностима које за њих имају смисла и у којима деца и одрасли заједнички конструишу знања и разумевања себе и света.

За дете, програм се манифестује као остваривање његове добробити кроз односе који се развијају са физичким окружењем, вршњацима и одраслима у реалним ситуацијама делања – игри, животно-практичним ситуацијама и планираним ситуацијама учења.

Дете доживљава свет кроз односе које успоставља и они су покретач његовог учења и развоја. Зато се у развијању реалног програма посебна пажња посвећује квалитету односа са и око детета, које треба да одликује сигурност, континуитет и учешће. Сигурност је предуслов сваког истраживања и учења, а она проистиче из односа поверења и предвидљивости. Дете ће се осећати сигурно у средини где се осећа уклопљено и усклађено са другима, у којој су правила позната, јасна и доследна, где је заштићено од физичких напада и психолошког повређивања. У предшколској установи деца уче тако што активно учествују у свему што се око њих дешава и у шта су укључена. Деца утичу на збивања и

интеракције у вртићу и обликују их својим специфичним претходним искуством, потребама, интересовањима и склоностима. Улога одраслих је да буду доступни и осетљиви на сигнале детета и да креирају окружење у коме ће дете моћи да артикулише своја очекивања, погледе и компетенције. Да би се дете осећало сигурним, имало континуитет искустава и односа и могућности активног учешћа, потребно је да васпитач гради односе засноване на властитој укључености, одржавању баланса и уважавању детета као компетентног, јединственог и целовитог бића богатог потенцијалима.

Дете у вртићу учи кроз властиту активност и учешћем у заједничким активностима са вршњацима и одраслима – игри, животно-практичним ситуацијама и планираним ситуацијама учења. Игра је основ развијања и испољавања свих димензија добробити детета. Дете у игри гради односе, истражује и реконструира значење, прерађује доживљаје и ситуације, креира и користи симболе, гради отвореност за нова искуства и ужива у откривању сопствених потенцијала. У програму предшколске установе, подједнака вредност и пажња придаје се отвореној игри коју самостално иницирају, осмишљавају и воде деца, проширеној игри коју подржава васпитач заједничким играњем са децом и вођеној игри коју иницира и води васпитач.

Поред игре, деца учествују у различитим свакодневним ситуацијама које су део животног контекста деце и одраслих у вртићу, као што су рутине (обедовање, одмор, нега и одржавање хигијене, рекреативни боравак напољу, сређивање простора), ритуали (ритуали при доласку и одласку, ритуали добродошлице новим члановима, ритуали прославе рођендана у вртићу и сл.), аутентични догађаји у вртићу и ван њега. Учешћем у животно-практичним ситуацијама деца граде узајамне односе, развијају осећај сигурности, предвидљивости и припадности групи, развијају самосталност и вештине самопослуживања, развијају симболичко изражавање у аутентичним ситуацијама, опуштају се радују.

Планиране ситуације учења васпитач покреће као део пројекта који води са децом са циљем да деца обогате доживљај и прошире искуство, истраже предмет сазнања или реше неки проблем у оквиру теме/пројекта. Планирана ситуација учења увек треба да буде у функцији развијања теме/пројекта и да буде делатна за децу – да омогући деци да буду активна, да кроз практичну манипулацију неструктурисаним и полуструктурисаним материјалом и различитим средствима истражују неки проблем, продубљују своје идеје и искуство, сазнају, анализирају и изражавају доживљено.

4.2. Физичко окружење као димензија програма

Да би се реализовала концепција програма Године узлета, потребно је велику пажњу посветити физичком окружењу као димензији програма. Физичко окружење (просторно временска организација) на директан начин обликује положај детета у програму.

Полазећи од свог физичког (изглед, опрема, доступност), социјалног (које начине учешћа омогућава, са киме када и како) и симболичког (шта сам ја, шта могу и шта је пожељно и очекивано) значења, простор није нешто независно од програма већ он на најдиректнији и најконкретнији начин одражава теоријско-вредносна полазишта и циљеве програма. Простор и материјали који окружују дете треба да покрену дете на различите облике и нивое интеракције са материјалима и другом децом. Стимулативан и добро организован простор подстиче слободу избора, омогућава деци да се играју сама или са другима, да учествују или се одмарају, да се игра и учење одвијају без ометања и прекида.

Полазећи од тога, континуирано се ради на припреми физичког окружења у радним собама, холовима и ходницима и двориштима вртића како би тај простор подржавао:

- сарадњу и позитивну међузависност (пружа могућност деци да заједно раде и сарађују, материјали подстичу различите облике груписања)
- уважавање посвећености и иницијативе у активностима (деца могу да се осаме и не ометају једни друге у активностима, материјали су груписани и доступни деци, деца могу да реорганизују и уређују простор и материјале)
- истраживање експериментисање и стваралаштво (безбедан, прегледан, предвидљив, али и динамичан и богат подстицајима који позивају на истраживање, постоји мноштво неструктурираног и полуструктурираног материјала, постоје различити сензорни материјали којима се подржавају сензорне активности и практична манипулација, простор је изазован и доприноси да деца прошире своја размишљања, умења и доживљаје, различити материјали који подстичу различито изражавање и користе се на различите начине, постоји много правих, реалних и аутентичних предмета који одражавају реалан живот деце, породице и васпитача, постоје материјали којима се подржава развој ране писмености штампани материјали, плакати, мапе, шеме, графикони, календари, књиге, сликовнице, изложени материјали у соби и на зидовима одржавају процес активности које се одвијају у групи);
- различитост (удобан и флексибилан намештај који је приступачан сваком детету, који пружа могућност да се ствари раде на различите начине и одговара различитостима деце, простор је приступачан свој деци);
- припадност и персонализованост (простор је персонализован и одражава особености и живот групе, простор одражава живот и културу заједнице и дечја животна искуства, рефлектује заједничке идеје и вредности, у простору су видљиви продукти и континуитет заједничких активности);
- телесни, сензорни и естетски осећај и зачудност (пружа могућност за различита сензорна искуства и активности-текстура, мириси, звукови, пружа могућност за различита кретања и истраживања телом, начином уређења предмета и материјала

подржава се естетски доживљај, постоје елементи природе-плодови, саднице, семенке, постоје маштовити и тајанствени простори).

Простор у радној соби структуриран је на различите просторне целине помоћу ниских полица и преграда, прозорних завеса од различитих материјала, паноа. Дефинисаним просторним целинама омогућава се да деца знају где се шта налази и да могу да буду самостална и истовремено да се пружа могућност различитих врста истраживања. Колико ће и каквих бити просторних целина зависити од узраста деце, од конкретног простора у датом вртићу, од афинитета и интересовања деце и васпитача као и од пројекта који се реализују. Најчешће просторне целине могу бити:

- литерарна (књиге и други писани материјали, рана писменост, опуштање);
- за конструисање;
- за визуелну уметност ;
- за симболичку игру („породични простор“ и игра улога);
- за осамљивање и скривање ;
- за звук и покрет;

Просторне целине могу бити и: радионица, простор истраживања светлости и сенки, сензорна просторна целина, позорница и друге просторне пригодне целине према потребама пројекта. У јасленим групама акценат је на кинестетичкој и сензорној просторној целини. Сваку просторну целину васпитач мења и допуњује уношењем различитих средстава и материјала са намером да прошири игру и истраживање деце. Неке од целина могу бити сталне, неке повремене, неке формиране током пројекта.

Простор реалног програма није само радна соба. Он обухвата :

- свакодневно коришћење отвореног простора за различите активности, игре и истраживања. Дворишни простор треба да буде изазован, заснован на природним материјалима. Простор напољу треба да омогућава деци да могу да га конструишу, мењају и граде; да се у њему осећају безбедно, али да пружа изазове, да је неструктуриран и полуструктуриран;
- простор целог вртића (ходници, атријуми, холови, сале) за различите начине сусретања и заједничког учешћа деце различитих узраста и других одраслих;
- коришћење различитих места у заједници као места активности деце.

4.3. Култура предшколске установе

Реални програм предшколске установе или одређеног вртића обликован је реалним контекстом, односно културом и структуром установе или вртића. Културу установе чине њен систем вредности, писана и неписана правила, традиција, норме, очекивања и обрасци односа по којима установа функционише. Организациону структуру установе чине: организација простора и времена, структура запослених, начин организације васпитних

група. У развијању реалног програма у установи се континуирано критички преиспитује култура и структура и сагледава како оне утичу на обликовање реалног програма и колико је он усаглашен с концепцијом Основа програма.

Истраживањем одлика културе предшколске установе први пут смо се бавили 2017. године у контексту самовредновања квалитета рада установе у кључној области „Етос“. Према резултатима истраживања из 2017. године у коме је учествовало 115 запослених, доминантан тип културе у ПУ „Бошко Буха“ је тзв. „култура улоге“. Одлике ове културе су схватање да су правила и процедуре најважнији, да су послови строго подељени и да није пожељено излагање изван прописаних надлежности. За увођење и примену нове програмске концепције било је неопходно мењати културу установе и градити културу заједнице учења коју карактерише постојање заједничке сврхе/визије и колективне одговорности, осећај повезаности и припадништва, дељење праксе, фокус на учењу, учешће у заједничким активностима, дељење вредности. Култура заједнице учења се заснива на колаборацији, као квалитету односа свих учесника у дечијем вртићу у којем они слушају једни друге и граде поверење, међусобно деле своје идеје и преузимају ризике, уче заједно и једни од других, заједнички раде на остваривању заједнички постављених циљева и деле вођство. Ново истраживање културе установе које смо спровели у радној 2024/25. години у објекту „Сунце“ било је усмерено на процену заступљености културе заједнице учења наспрам индивидуалистичке културе. Истраживање је показало да већина васпитача препознаје у култури вртића одлике заједнице учења: постоји колективна посвећеност учењу и професионалном развоју; идеје проистичу из заједничког размишљања и договора; очекује се преиспитивање, дељење и преузимање одговорности; чланови колектива себе виде као учеснике који се питају у промени, осећају се сигурно и слободно да кажу шта мисле.

Мисија установе је дефинисана у складу са вредностима које негујемо у предшколској установи, а које произлазе из Основа програма предшколског васпитања и образовања. Мисија је саставни део актуелног Развојног плана установе (2023. — 2026.). Мисија наше установе гласи: *„Ми смо установа која уважава потребе деце и родитеља, ствара подстицајну средину за учење и развој деце и негује толеранцију и тимски рад“.*

Визија нашег развоја у наредном периоду, такође је дефинисана у актуелном Развојном планом и она гласи: *„Визија нам је да у наредне три године развијамо рефлексивну праксу, градимо професионалну заједницу учења и пружамо подршку деци и породици кроз повезивање са локалном заједницом.“*

V ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО ДЕМОКРАТСКЕ И ИНКЛУЗИВНЕ ПРАКСЕ

5.1. Партнерство са породицом

Сарадња између предшколске установе и породице је од највећег значаја за остваривање циљева васпитно-образовног рада и полази од становиштва да породица има кључну улогу у животу детета. Континуирана сарадња вртића и породице доприноси, како развоју детета и унапређивању рада васпитача, тако и развоју родитељске улоге. Отворени систем образовања и васпитања коме тежимо подразумева учешће породица у свим аспектима програма – планирању, реализацији, вредновању и развијању програма. У формираним заједницама учења васпитача, деце и породица унутар васпитне групе, односи треба да буду засновани на партнерству, да доприносе личном развоју и добробити свих чланова.

Партнерство са породицом се гради кроз:

- узајамно поверење и поштовање;
- познавање, емпатију, осетљивост и уважавање перспективе друге стране;
- сталну отворену комуникацију и дијалог;
- узајамно препознавање и уважавање јединственог доприноса и снага сваке стране;
- заједничко доношење одлука и спремност на компромисе и промене;

Партнерски однос који особље предшколске установе се гради са родитељима се заснива на следећим принципима:

- **Равноправност** вртића и породице у погледу уважавања и поштовања, као и доприноса развоју детета и бриге о његовом најбољем интересу;
- **Комплементарност** – разлике у образовању, способностима, познавању детета и разумевању проблема између васпитача и родитеља треба да допринесу свеобухватнијем приступу детету;
- **Аутентичност** – препознавање и разумевање различитости међу васпитачима и међу породицама и посебан третман који се заснива на уважавању тих различитости;
- **Демократичност** – са посебним акцентом на учешћу родитеља/старатеља у васпитно-образовном процесу и у доношењу свих одлука које се тичу њихове деце.

Партнерски однос подразумева неговање односа поверења који се гради од првог дана сусрета породице и вртића. Изградња односа поверања у нашој установи започиње одржавањем иницијалног родитељског састанка у јуну месецу, када родитељи новоуписане деце добијају прве информације о установи, а наставља се кроз одржавање радионица и дружења у периоду транзиције. Партнерство са породицом огледа се и у организацији простора вртића који треба да емитује добродошлицу породици и уважавање породице (кроз визуелне ознаке, постере добродошлице, брошуре, поруке антиципаторног вођења...) и нуди подстицаје за разигране интеракције родитеља и детета.

Основни задатак васпитног-образовног особља у сарадњи са родитељима је стварање вишеструких могућности за укључивање чланова породице у активности које унапређују развој и учење детета и развијање различитих облика сарадње који су засновани на

принципима партнерског односа. Програм сарадње са породицом на нивоу сваке васпитне групе развија се кроз дијалог са родитељима о различитим начинима укључивања у складу са потребама и могућностима родитеља.

Програм сарадње установе са породицом предвиђа различите облике сарадње и начине укључивања родитеља у живот и рад предшколске установе – општи, групни и заједнички родитељски састанци, тематски родитељски састанци, предавања и трибине за родитеље, радионице за родитеље које реализују васпитачи и стручни сарадници, дружења деце, родитеља и васпитача, непосредни боравак родитеља у групи и учешће у различитим активностима, учешће у посетама у локалној средини, посете породици и радном месту родитеља, индивидуални састанци са васпитачима и стручним сарадницима итд. Сви ови облици могу и треба да допринесу унапређивању родитељских компетенција на различите начине. Кроз учешће у програму „Разиграно родитељство“ додатно смо промишљали о доступним облицима подршке родитељским компетенцијама које вртић нуди, и осмишљавали нове, као што је подстицање интеракције родитеља и детета током свакодневног боравака у заједничким просторима вртића кроз промену простора и истицање „водича“ за родитеље, као и подршка родитељима за укључивање у пројектне активности са дететом, рутине и ритуале у породици.

5.2. Повезаност са локалном заједницом

Развијање реалног програма у вртићу је процес који подразумева да се максимално користе ресурси заједнице. За дете је заједница његово непосредно окружење - породица, родбина, суседство, установе и институције које оно посећује попут дома здравља, продавнице, играонице, библиотека, позориште за децу, отворених простора (парк, игралиште, двориште) и сл.

Приликом планирања и реализације пројеката на нивоу васпитних група и вртића, значајно је користити све расположиве ресурсе и просторе у локалној заједници. Повезивање вртића и локалне заједнице огледаће се кроз следеће облике:

- Коришћење отворених простора у заједници (тргови, шеталишта, зелене површине...), установе образовања, културе и спорта...
- Деца, васпитачи и чланови породице учествују у различитим дешавањима у локалној заједници градећи заједницу која учи (прославе, фестивали, акције);
- У вртићу се организују манифестације у којима учествују чланови локалне заједнице (представе, изложбе, промоције...);
- Повезивање са локалним привредним и услужним организацијама (фабрике, занатске радње, банке, тржни центри...) су места реализације програмских активности или учествују у активностима у вртићу;
- Локалне привредне и пословне организације учествују у финасирању појединих активности и акција, опремању и набавци потрошног и неструктурираног материјала;

- Информисање локалне јавности о програму и раду Установе (информације у виду плаката, флајера - пошта, месна заједница, дом здравља, библиотека) као и редовно информисање у локалним медијима;
- Повезивање са другим образовним програмима и организацијама везаним за образовање деце и рад са породицом, укључујући организације родитеља;
- Сарадња са школама кроз узајамне посете, организовањем заједничких активности и акција и разменом информација и заједничкој припреми родитеља и деце за прелазак из вртића у школу;
- Предшколска установа омогућава породицама повезивање са другим услугама и програмима у локалној заједници који су потребни породици;
- Сарадња са месним заједницама, Домом здравља, Културним центром, Домовима културе, КУД-овима, Библиотеком, Спортским центром и клубовима, Галеријом „Кућа Војновић“, „Келтским селом“, зоо вртом „Коки“...

Поред организованих посета деце местима у локалној средини (истраживања на терену), неопходно је омогућити гостовање у вртићу експерата из различитих области који представљају важан извор сазнања. Сарадња са локалном заједницом се планира на нивоу сваког објекта, односно васпитне групе, у зависности од расположивих ресурса у локалној средини и специфичних интересовања деце, родитеља и васпитача.

У циљу промоције рада предшколске установе у локалној заједници, значајно је учешће деце у свим јавним културним манифестацијама, ликовним конкурсима и изложбама радова, наступима на приредбама и сл. Осим културно-јавних манифестација на територији општине Инђија, планира се учешће деце на Луткарском фестивалу које организује ПУ „Дечија радост“ из Ирига.

Неопходно је за учешће деце у јавним манифестацијама узимати у обзир интерес деце, а одлуку о учешћу и начину учешћа, донети на Педагошком колегијуму.

4.3. Рад са децом и породицама из осетљивих друштвених група

Програм инклузивног образовања у Установи има за циљ да, у складу са законским и другим прописима, дугорочно унапреди рад са децом са сметњама у развоју и децом из маргинализованих и осетљивих друштвених група и да им обезбеди *једнако право* на образовање и *доступност* образовања и васпитања, без дискриминације и издвајања деце по било ком основу. У нашој предшколској установи се негује култура и унапређивање квалитета инклузивне праксе којом се уважава родна, културна, здравствена и свака друга различитост, развија осетљивост на дискриминацију (родну, културну, социјалну, националну) и посебна пажња се посвећује укључивању деце из друштвено осетљивих група као што су:

- Деца са сметњама у психофизичком развоју и деца са инвалидитетом,

- Деца жртве насиља, и деца предложена од Центра за социјални рад,
- Деца из социјално угрожених породица и нестимулативних средина, деца којима су због породичних и других животних околности угрожено здравље безбедност и развој,
- Деца без родитељског старања,
- Ромска деца,
- Деца из породице у којој је дете које је тешко оболело или има сметње у психофизичком развоју, као и деца тешко оболелих родитеља.

Деца из осетљивих група се у великом броју случајева, због приоритетног уписа, идентификују већ приликом уписа у установу. Поред учешћа у активностима транзиције које су намењене свој деци и родитељима (иницијални родитељски састанак у јуну, радионице за децу и родитеље у јуну и августу), за децу и породице који припадају овим осетљивим групама се организују индивидуални састанци са васпитачима у периоду који претходи поласку детета у вртић у циљу упознавања детета и породице и заједничке израде индивидуализованог плана транзиције.

Уколико се установи да је детету потребна додатна образовна, здравствена и социјална подршка, Установа ће упутити захтев за процену потреба детета Интерресорној комисији. Додатна подршка обезбеђује се без дискриминације по било ком основу сваком детету из друштвено осетљивих група, коме је услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитета, тешкоћа у учењу и других разлога потребна додатна подршка у образовању, здравству и социјалној заштити, са циљем укључивања у образовни процес, живот у заједници и успешног напредовања.

Васпитачи и стручни сарадници редовно прате развој и напредовање сваког детета уписаног у Предшколску установу. Ако се у поступку праћења напредовања детета утврди да дете има одређене потешкоће у остваривању доборбити и учешћа у активностима групе, васпитач и стручни сарадник приступају изради *педагошког профила детета*. У току израде педагошког профила прикупљају се подаци о детету из различитих извора (од родитеља, стручњака ван образовне установе, вршњака и самог детета) при чему се користе различите технике (систематско посматрање, интервју, скале процене), а у циљу стицања целовите слике о детету, његовим јаким странама и областима у којима му је потребна подршка. Педагошки профил садржи опис образовне ситуације детета и основ је за планирање индивидуализованог начина рада са дететом. Индивидуализован начин рада у предшколској установи остварује се путем :

- прилагођавања простора и услова у којима се одвија активност;
- прилагођавања метода рада, наставних средстава, помагала и дидактичког материјала, начина задавања задатака, праћења темпа и брзине напредовања, постављања правила понашања и комуникације и сл.

Индивидуализован начин рада се спроводи у пракси као саставни део васпитно – образовног рада васпитача, о чему васпитач води евиденцију у својој документацији.

Породица као први и основни васпитач детета није непроменљива и подложна је многим кризама током раста детета које зависе од контекста: болест, развод, смрт, губитак посла, сиромаштво, низак ниво образовања, инвалидитет, алкохолизам, и у том смислу свака породица може да буде осетљива. Породице често трпе и дискриминацију и социјалну искљученост. Све су то ситуације када је породици потребна подршка, посебно породици са дететом предшколског узраста. Вртић има одговорност за доступност своје подршке и отворен је за сву децу из локалне заједнице. Вртић пружа подршку целовитом развоју детета и остваривању васпитне функције породице. Превентивна делатност Установе подразумева препознавање социјалног контекста у коме деца живе и функционишу и пружање помоћи деци и породицама за бољу интеграцију у вртићку средину, као и подршку породици у превазилажењу развојних и неразвојних криза. У пружању подршке деци и породици Установа сарађује са релеватним институцијама и удружењима и то са Одељењем за друштвене делатности општине Инђија, ЦСР “Дунав“, домом здравља “Др Милорад - Мика Павловић“ и другим здравственим установама, Интерресорном комисијом општине Инђија, ШОСО “Антон Скала“, основним школама, удружењима грађана, а у циљу стварања мреже подршке за децу и породицу.

5.4. Транзиција и континуитет

Транзиције су кључни догађаји у животу детета јер нуде изазове и прилике за учење и развој. Транзиција (из породице у вртић, или из вртића у школу) подразумева излазак из једне улоге коју је дете имало (у породици или вртићу) и преузимање нове, захтевније улоге, са већим приписаним очекивањима и могућностима које се детету нуде. Вештина детета да направи континуитет између два окружења, и обе своје улоге интегрише у идентитет доприноси развоју његовог идентитета и континуираном доживљају припадања заједници око себе. Зато се сматра да су транзиције кључна искуства за остваривање добробити деце.

Да би транзиција била прилика за учење и остваривање добробити детета, постоје два неопходна предуслова, а то су активност детета у овом процесу и постојање квалитетних односа подршке. Да би деца могла да уче и истражују морају да се осећају сигурно, јер тек тада могу трагати за новим изазовима. Сигурност се развија кроз успостављање односа поверења и уважавања детета у средини у којој су правила позната, јасна и доследна.

Транзиције се не дешавају детету. Оно активно учествује у њиховом одвијању и креира прилике за учење током овог периода тако што се укључује у релације и интеракције са околином, активно истражује и овладава новом улогом. Приликом планирања активности у периоду транзиције, треба стварати прилике и контекст за децу да активно учествују, бирају и утичу на догађаје и ситуације у које су укључена, а не да буде пасивни учесници активности које су за њих други осмислили и организовали.

Дете доживљава свет кроз односе које успоставља. У осетљивим периодима транзиције континуитет је посебно важан. Деци је потребно да прелазак у нову средину има ослонац у ономе што им је блиско и познато: да нову средину упознају заједно са особом у коју имају поверења, да се сусрећу са њима блиским искуствима и предметима, да им нови

одрасли показују да су она важна и посвећују индивидуализовану и персонализовану пажњу, да имају прилику да изразе своја осећања и страхове и деле са другима своје искуство. Континуитет такође подразумева непротивречност и повезивање искустава у различитим окружењима и са различитим особама, повезаност нових искустава са животним контекстом и претходним искуствима детета.

За квалитетну транзицију неопходно је учешће и сарадња свих битних актера – деце, родитеља, васпитача, учитеља, стручних сарадника, директора и других особа у локалној заједници које могу да пруже подршку деци у овом периоду. Односи између различитих актера који су укључени у транзицију треба да се заснивају на принципима партнерства – узајамног поверења и поштовања, отворене комуникације, дијалога и заједничког доношења одлука, уважавања доприноса и снага сваке стране.

Транзиција деце из породице у вртић

Изградња поверења на релацији вртић - породица започиње иницијалним родитељским састанком у јуну месецу, када родитељи деце која полазе у јасле и вртић добијају прве информације од особља предшколске установе о организацији и начину рада предшколске установе, дневном ритму, правилима понашања, облицима сарадње установе са породицом и значају успостављања партнерских односа (општи родитељски састанак). У наставку се кроз групне родитељске састанке упознају са будућим васпитачима свог детета, појмом и изазовима транзиције, очекиваним реакцијама на стрес и начинима подршке детету, као и планираним активностима у летњем периоду у циљу подршке постепеном преласку детета у нову средину. Са родитељима се формира вибер група и заједнички доносе правила комуникације. Радионице, дружења деце, родитеља и васпитача, посете и игре са вршњацима дворишту вртића, одржавају се у јуну и последњој недељи августа. Циљ ових активности је стварање услова да дете постепено истражује нову средину, успоставља односе са васпитачем и вршњацима и уз њихову подршку овладава новом улогом. При упису детета са тешкоћама у развоју, стручни сарадници у мају и јуну организују индивидуалне разговоре и упознавање васпитача са дететом и породицом у циљу планирања индивидуализоване подршке у периоду транзиције.

Транзиција деце из јаслица у вртић и из вртића у групе деце пред полазак у школу

Подршка транзицији деце из јаслених у вртићке групе остварује се претежно кроз развијање вршњачке заједнице. Повезивање деце различитог узраста остварује се плански, на различите начине кроз остваривање сарадње између васпитних група на нивоу једног објекта: помоћ старије деце млађој у дневним рутинама, игра у заједничким просторима (холовима, тераси, дворишту), заједничка игра и истраживања деце јасленог и вртићког узраста у оквиру неке теме/пројекта, активности „деца за децу“ (позоришне представе, причање прича ...), израда различитих играчака и средстава за млађу децу и заједничка игра са њима (звечке, уметаљке, сликовнице, скривалице...), заједничке прославе

тема/пројеката... Од јуна до септембра, након формирања нових васпитних група, деца из јаслица се циљано повезују са васпитачима и вршњацима у новој васпитној групи и бораве у простору будуће радне собе, а васпитач са децом из своје групе посећује децу у јаслицама. Родитељи се у јуну упознају васпитачима и простором у коме ће дете боравити од септембра и укључују у вибер групу са новим васпитачима.

Све старије и мешовите групе у објектима које у саставу имају децу која прелазе наредне године у групе деце пред полазак у школу (промена средине и васпитача) планирају сарадњу са старијим вршњацима, кроз посете васпитним групама при основним школама, заједничко истраживање или слављење пројеката, игру и дружење са децом и васпитачима из група деце пред полазак у школу. Васпитачи од априла до јуна организују родитељске састанке или индивидуалне разговоре са родитељима са темом транзиције. Са родитељима деце са тешкоћама организују се индивидуални разговори на којима учествују васпитачи из вртића, васпитачи из групе при основној школи и стручни сарадници у циљу размене значајних информација и планирања подршке детету у периоду транзиције.

Транзиција деце из предшколске установе у први разред основне школе

Полазак у школу представља важан тренутак за децу и њихове породице. Транзиција детета у основну школу почиње првим сазнањима детета о школи и предстојећем поласку, и траје до момента када се дете потпуно прилагоди средини као члан новог окружења. Дакле, транзиција у школу представља много више него што је то једноставна промена места боравка или окружења детета.

Дисконтинуитет између породичног, предшколског и школског окружења може бити извор конфузије, потешкоћа и анксиозности током преласка детета у школу. Најзначајнији фактори дисконтинуитета су: промене у физичком окружењу; разлике у курикулуму; разлике у понашању, поучавању, ставовима и очекивањима које се тичу професионалаца; промене у улогама и нивоу укључивања које се тичу родитеља; промене у вршњачкој групи. Да би се превазишле ове баријере током процеса преласка у школу, посебну пажњу треба посветити креирању партнерског односа између породице, предшколске установе и школе. Успостављање позитивних односа свих актера (родитеља, деце, васпитача, учитеља) допринеће позитивним осећањима и ставу детета према поласку у школу, развоју идентитета и добробити детета.

У нашој установи, већина група деце пред полазак у школу се налази у просторима основних школа, што осим што пружа прилику деци да упознају простор школе, пружа и бројне могућности за успостављање интензивне сарадње кроз заједничко учешће школске и предшколске деце у различитим активностима и манифестацијама у школи, игру у заједничким отвореним просторима, узајамне посете и заједничке активности (нпр. ликовне, музичке...), размену информација и сарадњу васпитача са учитељима и педагошко-психолошком службом школе. Наставно и ненаставно особље школе, као и старији вршњаци, могу бити важан извор сазнања у различитим пројектима које реализују деца и васпитачи. Кроз учешће деце школског узраста и особља школе у прославама пројеката,

васпитачи промовишу предшколски програм, особености и значај раног учења, као и компетенције за целоживотно учење које деца развијају. Приликом посета васпитним групама, учитељи и стручни сарадници из основе школе разговарају са децом о актуелним пројектима и дечијим продуктима и упознају се са контекстом у коме деца уче у години пред полазак у школу. Заједнички састанци васпитача, учитеља, стручних сарадника и директора предшколске установе и школе треба да допринесу већем узајамном разумевању програма, начина рада и доприноса друге стране, као и идентификовању тачака повезивања и могућности за јачање континуитета искустава детета у различитим срединама. У последњој недељи августа (након формирања одељења првог разреда), планира се одржавање састанка васпитача и учитеља на коме би васпитачи представили свако дете кроз дечији портфолио, јаке стране детета и потребе за подршком. Подршка родитељима у процесу транзиције пружа се кроз организовање родитељских састанака, индивидуалних разговора, радионица и фокус група у сарадњи васпитача са учитељима и стручним сарадницима предшколске установе и основне школе. За децу са сметњама у развоју израђује се индивидуални план транзиције уз учешће родитеља и орагнизује састанак са стручном службом школе.

VI ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕФЛЕКСИВНЕ ПРАКСЕ

Према Основама програма „Године узлета“, професионална улога васпитача и стручних сарадника подразумева развијање рефлексивне праксе кроз сарадњу са колегама, хоризонтално учење и стручно усавршавање. Рефлексивна пракса се заснива на сталном преиспитивању теоријских поставки, личних уверења и праксе у дијалогу са колегама кроз односе засноване на поверењу, уважавању, размени и узајамној подршци.

Самовредновање у области Професионална заједница учења указало је на потребу за унапређивањем организације рада тимова установе у смеру равноправније поделе улога и одговорности чланова, уважавања индивидуалних склоности и компетенција, као и ефикасније организације састанака. Препознато је да су васпитачи неравномерно оптерећени и да нису подједнако ангажовани у заједничким активностима које су усмерене на промену праксе и унапређивање квалитета рада установе, што негативно утиче на мотивацију запослених и међуљудске односе у колективу. Такође је утврђено да постоји потреба за развијањем сарадње и заједништва међу запосленима, заједничког учешћа васпитача и стручних сарадника, као и квалитета комуникације кроз подстицање отворене комуникације и аргументованог изношења мишљења и ставова. На основу резултата самовредновања, израђен је Акциони план унапређења рада установе у области Професионална заједница учења, који је интегрисан са новим Развојним планом за период од 2023. до 2026. године.

Повећање партиципације запослених у раду тимова установе остварено је кроз другачију организацију рада тимова – ону која је ближа моделу заједнице учења практичара. На нивоу Тима за самовредновање, Тима за заштиту од дискриминације, насиља,

злостављања и занемаривања, Тима за инклузивно образовање, Тима за професионални развој и Тима за дигиталне компетенције, формирали смо централни тим и по пет под-тимова у које су груписани објекти предшколске установе. Сви запослени васпитачи и медицинске сестре-васпитачи (укључујући и приправнике-стажисте) су укључени у рад неког од ових тимова, на основу афинитета исказаних кроз упитник – план стручног усавршавања и водећи рачуна о равномерној заступљености представника сваког објекта у свим тимовима.

Улога и начин учешћа стручног сарадника као члана тима објекта померена је у правцу заједничког одлучивања и заједничког деловања. Стручни сарадници охрабрују координатора и остале учеснике да дају предлоге и идеје, учествују у заједничком одлучивању, припремају своје предлоге и идеје као инспирацију, обезбеђују литературу, подстичу узајамну размену, учествују у заједничким акцијама на нивоу објекта и слично. Имајући у виду важне карактеристике заједнице учења (постојање заједничке сврхе/визије и колективне одговорности, осећај повезаности и припадништва, дељење праксе, фокус на учењу, учешће у заједничким активностима, дељења вредности), стручни сарадник усмерава интеракцију и гради унутар тима заједницу учења практичара. Кроз поделу задужења и одговорности и заједничко учешће гради атмосферу узајамног поверења и заједништва. Стручни сарадник гради однос поверења и уважавања кроз отворену, аргументовану и двосмерну комуникацију и охрабрује васпитаче да са колегама размењују искуства о својој пракси, тешкоће и дилеме у раду. Развија културу заједништва и демократски, критичко-рефлексивни приступ пракси.

VII ВРЕДНОВАЊЕ КРОЗ ПРАЋЕЊЕ И ДОКУМЕНТОВАЊЕ ОСТВАРИВАЊА ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Сврха вредновања програма је критичко преиспитивање усклађености праксе предшколске установе и реалног програма са концепцијом Основа програма (теоријско-вредносним полазиштима, циљевима и димензијама реалног програма).

Вредновање остварености предшколског програма се одвија кроз праћење и документовање учења и развоја детета и праћење и документовање развијања програма. На тај начин се у Установи обезбеђује видљивост програма и видљивост учења и развоја деце. Сврха праћења детета није процењивање његових развојних могућности и постигнућа него потпуније разумевање дететовог развоја и учења и на основу тога пружање сталне подршке добробити детета.

Циљ праћења и вредновања остваривања предшколског програма ће бити грађење квалитета праксе предшколске установе као заједнице учења и квалитета програма васпитно-образовног рада са децом као и афирмација предшколског програма установе у

друштвеној и професионалној заједници. Оно, дакле подразумева критички приступ према пракси, отвореност за преиспитивање и спремност за промену.

Праћење и документовање носећих димензија праксе вртића и реалног васпитно-образовног програма реализоваће се путем начина документовања предвиђених подзаконским актима - пројектни/тематски портфолио који садржи план развијања теме/пројекта и причу о теми/пројекту. Процес учења и развоја детета се прати и документује кроз дечији портфолио где се документује : напредовање детета којим се истиче шта су јаке стране детета, дечја перспектива ситуација, активности и догађаја, начини пружања подршке детету, нарочито када су у питању деца из осетљивих група.

Начини укључивања родитеља у праћење и вредновање остваривања предшколског програма је њихово учешће у раду тимова установе, Централног савета родитеља, Општинског савета родитеља и Управног одбора.

Стручни сарадници и васпитачи заједно преиспитују квалитет програма кроз вредновање реалног програмa у његовим носећим димензијама: средина за учење; квалитет односа; заједничко учешће; подршка диспозицијама за учење; инклузија, различитости и демократске вредности; сарадња са породицом и локалном заједницом. Оваква врста самовредновања не служи за процену рада васпитача и стручних сарадника већ су подаци добијени на овај начин основ за заједничко промишљање и промене праксе.

Самовредновање као реалан процес доноси ефекте кроз подстицање добре праксе, помагање запосленима да препознају сопствене вештине и стручност и омогућава заједничко учење и професионални развој. Спроводи се кроз четири кључне области дефинисане Правилником о стандардима квалитета рада установе: васпитно-образовни рад; подршка деци и породици; професионална заједница учења; управљање и организација.

Циљ процеса и рада на овим областима самовредновања је грађење квалитетне праксе предшколске установе као заједнице учења и реалног програма васпитно-образовног рада са децом са једне стране, а са друге афирмација предшколског програма установе у друштвеној и професионалној заједници.

Тим за самовредновање квалитета рада Установе, у сарадњи с Тимом за развојно планирање, Тимом за професионални развој запослених, Тимом за развој предшколског програма и Тимом за унапређење квалитета и развој Установе, израђује Годишњи план самовредновања.

АУТОРИ ПРОГРАМА:
СТРУЧНИ САРАДНИЦИ
Јадранка Узелац
Неда Аврамов Ћилас

ДИРЕКТОР УСТАНОВЕ,

Јелена Матић

ЗАМЕНИК ПРЕДСЕДНИКА
УПРАВНОГ ОДБОРА,

Марина Малечић

Бр: 60 - 81/2026 - 01
09.02.2026. године